

ALLAH'IN DEDIĞİ OLUR*

Eüzü bi'llâhi mine's-şeytâni'r-racîm.

Bi'smi'llâhi'r-rahmâni'r-rahîm.

El-hamdü li'llâhi rabbi'l-âlemîn... Hamden kesîran tayyiben mübâreken fîh... Alâ külli hâlin ve fî külli hîn,, Ve's-salâtü ve'sselâmü alâ seyyidi'l-evvelîne ve'l-âhirîne ve şefîi'l-müznibîn tâcı ruûsinâ ve tabîbi kulûbinâ muhammedini'l-mustafâ,, Ve âlihî ve sahibihî ve men tebiahû bi-ihsânin ilâ yevmi'l-cezâ...

Emmâ ba'dü, fa'lemû eyyühe'l-ihvân... Feinne efdale'l-hadîsi kitâbu'llâh... Ve efdale'l-hedyi hedyü seyyidinâ muhammedin salla'llâhu teâlâ aleyhi ve sellem... Ve şerre'l-umûri muhdesâtühâ... Ve külle muhdesetin bid'ah... Ve külle bid'atin dalâleh... Ve külle dalâletin ve sâhibehâ fi'n-nâr... Ve bi's-senedi's-sahîhi'l-muttasîli ile'n-nebiyyi salla'llâhu aleyhi ve selleme ennehû kâl:

إِذَا أَرَادَ اللَّهُ أَنْ يُزَيِّغَ عَبْدًا أَعْمَى عَلَيْهِ الْحَيْلَ

(طس. عن عثمان)

RE. 28/10 (Izâ erâda'llâhu en yüzîğâ abden, a'mâ aleyhi'l-hiyel.) Sadaka rasûlü'llâh, fî mâ kâl, ev kemâ kâl.

Aziz ve muhterem kardeşlerim!

Allah-u Teâlâ Hazretleri'nin selâmı, rahmeti ve bereketi üzerinize olsun... Rabbü'l-âlemîn

* Bu konuşma; Merhum Dr. Metin Erkaya tarafından, titizlikle çalışılarak metne dönüştürülmüştür. Mekanı Cennet olsun.

ve Erhame'r-râhimîn size dünyanın ve ahiretin bildiğimiz bilmediğimiz her türlü hayırlarını ihsân eylesin... Dünyanın ve ahiretin her türlü şerlerinden korusun... Cennetiyle, cemâliyle müşerref eylesin...

Peygamber SAS Efendimiz'in hadîs-i şeriflerini okuyacağız, istifade edeceğiz, tefeyyüz edeceğiz, taallüm etmiş olacağız.

Bu hadis-i şerîflerin okunmasına başlamadan önce, boynumuzun borcu olan mânevî bir vazifemiz var. Başta Peygamber SAS Efendimiz olmak üzere, cümle enbiyâ ve mürselînin ve Peygamber Efendimiz'in ashabının, etbânının ve hasseten Peygamberimiz'in varisleri, ümmetin emînleri, peygamberlerin halifeleri durumunda olan mürşidlerimizin, sâdât ve meşâyih-i turuk-ı aliyyemizin, Ebû Bekr-i Sıddîk ve Aliyyü'l Murtezâ'dan Hocamız Muhammed Zâhid-i Bursevî'ye kadar turuku aliyyemiz silsilelerinden gelmiş geçmiş bütün sâdât ve meşâyih-i kirâmın ruhlarına;

BubeldeyifethetmişolanFatihSultanMuhammed Han Hazretleri'nin ruhuna ve onun ordusuna mensup mübarek mücahidlerin, evliyâullahın, sâlihlerin, Ak Şemseddin Hazretleri'nin ve bu beldeleri Allah Allah diyerek, mallarını, canlarını ortaya koyarak ve her türlü fedakarlığı âşikâre yaparak fethetmiş olan fatihlerin, şehidlerin, gazilerin, mücahidlerin, cümle hayrât u hasenât sahiplerinin, beldemizin medâr ı iftihârı Yuşa AS'ın, daha adını bilmediğimiz başka peygamberler varsa onların, cümle evliyâullahın, hasseten buraları fethetmek için

gelmiş ve buralarda vefat etmiş olan sahâbe-i kirâmın, Ebû Eyyûb el-Ensârî Hazretleri'nin ruhlarına;

Bu caminin bânîsi İskender Paşa'nın ve bu cami-yi zaman zaman tamir ettirmiş, ayakta tutmuş, genişletmiş olan insanların, hayır sahiplerinin, bu camiden gelmiş geçmiş olan imamların, hatiplerin, müezzinlerin cemaatlerin, kayyumların ruhlarına hediye olsun diye;

Bu hadîs-i şerîfleri toplamış olan Gümüşhanevî Hocamız'ın ruhuna, bu hadisleri bize nakletmiş olan alimlerin, râvîlerin, kâtiplerin, fâzılların ruhlarına hediye olsun diye;

Uzaktan yakından kar yağmur demeyip yaz kış demeyip gelip bu hadîs-i şerîfleri dinleyen siz kıymetli kardeşlerimizin de âhirete göçmüş bütün yakınlarının, sevdiklerinin, ecdâd u ceddât, akraba ve taallukâtının ruhlarına hediye olsun diye;

Biz yaşayan mü'minler de Allah'ın sevdiği kullar olalım, Peygamber Efendimiz'in sünneti yolunda yürüyelim, Rabbimizin huzuruna sevdiği, razı olduğu kullar olarak varalım diye bir *Fâtiha*, on bir *İhlâs-ı Şerîf* okuyalım, ruhlarına bağışlayalım, öyle başlayalım!

.....

a. Allah Bir Kulunu Saptırmak İsterse

Okuduğumuz hadîs-i şerîfler *Râmuzü'l-Ehâdis*'in 28.sayfasında... Şimdi metnini okuduğumuz hadîs-i şerîf de 10. hadîs-i şerîf. Hz. Osman RA'dan rivayet edilmiş. Peygamber Efendimiz

SAS şöyle buyuruyor:¹

إِذَا أَرَادَ اللَّهُ أَنْ يُزَيِّغَ عَبْدًا أَعْمَى عَلَيْهِ الْحَيْلَ

(طس. عن عثمان)

RE. 28/10 (*İzâ erâda'llàhu en yüzîğâ abden, a'mâ aleyhi'l-hiyel.*)

(*İzâ erâda'llàhu en yüzîğâ abden*) “Allah bir kulu saptırmak, yoldan çıkarmak, ayağını kaydırmak, meylettirmek, yanlış yola meylettirmek dilerse murad ederse; (*a'mâ aleyhi'l-hiyel*) çareleri, tedbirleri ona göstermez. Gözlerini çarelere, tedbirlere karşı kör eder, çareyi göremez duruma düşürür.” O zaman o meyleder, sapar, şaşırır ve başına gelecek olan gelir.

Biliyoruz ki hiç şekkimiz, şüphemiz yok ki her şey Allah'tandır. Yaşatmak, öldürmek, zengin etmek, fakir etmek, hasta etmek, sıhhatli etmek, sapıtmak, hidayet vermek... Allah hem *dâll*, hem *nâfî'*, hem *dârr*; fayda da verir zarar da verir. Hem *hâdî*, hem *mudîll*; dilerse hidayet verir, dilerse dalâlete sevk eder; yani nasıl dilerse öyle yapar. Hiç kimsenin onun dilediğine karşı gelmeye, söz söylemeye, onu yaptırmamaya gücü yetmez. Hükümünü nasıl dilerse öyle yapar.

Ayet-i kerîmelerde bildiriliyor ki:

¹ Taberânî, *Mu'cemü'l-Evsat*, c.IV, s.178, no:3914; Heysemî, *Mecmaü'zZevâid*, c.VII, s.427, no:11909; Deylemî, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.I, s.248, no:963; Hz. Osman RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.I, s.109, no:508; *Câmiü'l-Ehâdîs*, c.II, s.247, no:1235.

اللَّهُ يَفْعَلُ مَا يَشَاءُ

(آل عمران: ٤٠)

(*Allàhu yef'alü mâ yeşâü*) “Allah neyi dilerse onu yapar.” (Âl-i İmran, 3/40)

إِنَّ اللَّهَ يَحْكُمُ مَا يُرِيدُ

(المائدة: ١)

(*İnna'llàhe yahkümü mâ yurîd*) “Allah dilediğine hükmeder.” (Mâide, 5/1) Neye hükmederse kendisi bilir.”

لَا يُسْأَلُ عَمَّا يَفْعَلُ وَهُمْ يُسْأَلُونَ

(الأنبياء: ٢٢)

(*Lâ yüs'elü ammâ yef'alü*) “Yaptıklarından kimse ona sorgu sual açamaz. (*Ve hüm yüs'elûn*) İnsanlar ise sorguya çekileceklerdir.” (Enbiyâ, 21/23)

Kullar sorgu suale mâruzdur ama, ona kimse sorgu sual soramaz; istediğini yapar. Bunları biliyoruz.

“—Peki, niye bazı kullarını dalâlete sevk etmiş, bazı kullarını hidayete sevk etmiş? Burada kaderin sırrı nedir, bu işin esrarı nedir? Onlara da hidayet verseydi! Hepsi doğru yolda gitselerdi.”

Bizim Allah'ı tanımaya imkânımız yoktur, yani Allah'ı tam mânasıyla tanımaya imkânımız

yoktur. İnsanoğlu ma'rifetullahtan, Allah'ı bilmekten, ancak onun bildirdiği kadar birazcık bir Şeyler bilir ama her Őeyini anlayamaz. İşlerin bütün esrarını da bilemez. Allah'ı tanıyamadığı gibi fiillerinin de hepsini tam mânasıyla tanıyamaz.

Yalnız Kur'ân-ı Kerîm'den biliyoruz ki, Allah-u Teâlâ Hazretleri Rahmân'dır, Rahîm'dir. Erhamü'r-râhimîn'dir, merhametlilerin en merhametlisidir.

Zalim değildir, kullarına zulmetmez yani adaletin hilafına haksızlık olarak bir Şey yapmaz. Bunları çok net olarak Kur'ân-ı Kerîm'den biliyoruz.

Adalet sahibidir. Hatta öyle adalet sahibidir ki, "Allah âdildir." demiyoruz; (*el-Adl*) diyoruz. Masterla tasvir etmek, çok mübalağa içindir. Adaletin ta kendisidir, adaletli iş yapar. Âdil, hafif kalır; adaletin tam kendisidir. Her işi tam adalet!

Adalet olunca, zulüm olmayınca, haksızlık olmayınca her işin sebebi var demek oluyor. O zaman belayı bulan kendisi kaşınmıştır da ondan bulmuştur. Sapıtan sapıtmayı hak etmiştir, cehenneme gitmeye müstahak olmuştur da ondan Allah onu sapıtmıştır.

İmtihan dünyası. Biliyoruz ki Allah bizi imtihan olarak buraya gönderdi; herkes imtihan oluyor. Herkes imtihan olduğuna göre çalışır; imtihanı başarırsa kazanır, başaramazsa sapıtır. Tabi netice itibariyle sapıtması kendi kendine değil Allah'ın yaratmasıyla, Allah'ın hükmüyle

oluyor. Çünkü “Dur!” dese her şeyi durdurur. Durdurmayıp da o işi o tarafa kaydırmasının sebebi adaleti dolayısıyladır.

Zalim olmadığından *Erhamü’r-râhimîn* olduğundan, kulunun tövbe etmesini sevdiğinden, kabahat yine o imtihanı başaramayan kimsede oluyor. İnsan Allah’ın *Esmâü’l-Hüsna*’sını incelediği zaman bu çok net olarak anlaşılıyor.

Peygamber Efendimiz bir hadîs-i şerîfinde şöyle buyuruyor:

“—Allah, kulunun tevbesinden son derecede memnun olur. Bir kul, yanlış yoldan doğru yola geldi mi çok sevinir.”

Sevincini anlatmak için Peygamber Efendimiz buyuruyor ki:

“—Çölde susuz kalmış bir insanın, susuzluktan kurtulup bir su kaynağı bulup, su içip de oh dediği, ölümden kurtulacağı zaman suyu bulduğu zaman ki sevinci kadar sevinir.”

Bir insanın yıllardır çoluk çocuğu olmamış, doktorlara gitmiş olmamış, olmamış, olmamış. Çare yok kısır filan denilirken hop bir çocuk vermiş Allah; o evladını nasıl sever.

Yani kısırın çocuk sahibi olduğu zamanki sevinci kadar, susuzluktan helak olacak insanın suyu bulduğu zamanki sevinci kadar, şaşırmış yolunu sapıtmış da, çölde kaybolmuş, ormanda kaybolmuş, ölmek durumuna gelmiş bir insanın yol bulup da kurtulduğu zaman ki sevinci kadar sevinir; böyle anlatıyor.

İnsanlar bu gibi durumlarda olağanüstü bir

sevinçle sevinirler, bayram yaparlar; şapkasını atar, sevincinden zıplar. Susuzluğunu gidermek için suyun içine cup diye kendisini atar. Avucuyla içmek değil de bir dalar bir çıkar; çok sevinir. Peygamber Efendimiz hadîsi şerîfte böyle buyuruyor.

Demek ki bir kul sapıtmışsa belâyı bulmuşsa cezayı bulmuşsa –tabi yine yaptıran Allah ama– müstahak olmuştur da ondan. Bilmiyorum bu inceliği anlayabiliyor musunuz? Allah istemezse hiç kimse hiçbir şeyi yapamaz; her şey durur, her şey yok olur. Tabi müsaade ettiğinden, imtihan dünyası olduğundan, kafir kafirliğini yapıyor, şeytan şeytanlığını yapıyor, mü'min mü'minliğini yapıyor. Fırsat vermiş; fırsat vermese yaptırmazsa yaptırmaz. Dilerse anında durdurur. Dilerse değiştirir ama böyle hükmetmiş, böyle dilemiş, serbest bırakmış.

Erhamü'r-râhimîn olduğunu bildirmiş, *Tevvâbü'r-rahîm* olduğunu bildirmiş, günahkâr da olsa tevbe edenlerin tevbesini

kabul edeceğini bildirmiş, dua edenin duasını kabul edeceğini bildirmiş. Bakın âyet-i kerîmede buyuruyor ki:

قُلْ يَا عِبَادِيَ الَّذِينَ أَسْرَفُوا عَلَىٰ أَنفُسِهِمْ لَا تَقْنَطُوا مِن رَّحْمَةِ اللَّهِ إِنَّ اللَّهَ يَغْفِرُ الذُّنُوبَ جَمِيعًا إِنَّهُ هُوَ الْغَفُورُ الرَّحِيمُ

(الزمر: ٥٢)

(*Kul yâ ibâdiye'llezîne esrefû alâ enfüsihim*)
“Kullarıma bildir, günah işleyen kullarıma bildir; (*Lâ taknetù min rahmeti'llâh*) ‘Allah’ın rahmetinden ümit kesmeyiniz!’ de, onlara ‘Allah’ın lütfundan ümit kesmeyin! (*Inna'llâhe yağfiru’z-zünûbe cemîâ*) Bak, Allah günahları toptan affediverir. (*Innehû hüve'l-gafûru'r-rahîm*) O Gafur’dur, çok mağfiret edicidir.”
(Zümer, 39/53)

“—Ey günahlara dalmak suretiyle kendisini tehlikelere celp etmiş olan, kendisinin başını belâyaya sokmasına sebep olmuş, kendisine zulmetmiş olan günahkâr kullarım! Allah’ın rahmetinden ümidinizi kesmeyin...” diyor.

Bir kere ümit kesmek haram oluyor. Ne kadar kusurlu olsa, hırsız olsa, arsız olsa, katil olsa, yüz­süz olsa döndüğü zaman kabul edeceğini bildirmiş. “Allah beni kabul etmez, kapısından içeriye almaz.” diye ümitsizliğe düşmeyi de yasaklamış. Bu önemli, âyet bu. İnsanın “Beni affetmez.” diye Allah’tan ümidini kesmesi yasak, haram. Erhamü’r-râhimîn olduğunu biliyoruz.

Sonra buyuruyor ki:

وَقَالَ رَبُّكُمْ ادْعُونِي أَسْتَجِبْ لَكُمْ

(المؤمن: ٦٠)

(*Ve kâle rübbükümü’d’ûnî estecib leküm*)
[Rabbiniz, ‘Bana dua edin ki, size icabet edeyim!’ buyurmuştur.] (Mü’min, 40/60)

“—Dua edin, kabul ederim.” diyor, “Ben

sizin duanızı kabul edeceğim.” diye, vaad ediyor; “Bana dua edin!” diye teşvik ediyor, affedeceğini bildiriyor.

“—Yâ Rabbi! Günahlıyız, yüzümüz yok.”

“—Günahlı da olsan ümidini kesme!” diye ümit kesmeyi de yasaklıyor.

Manzarayı görüyorsunuz. Kur’ân-ı Kerîm’in ayetlerinden önümüze serilen manzaranın güzelliği ortaya çıkıyor. Bütün buna rağmen başka türlü oluyorsa, Allah zalim olmadığından, zulmetmediğinden, Erhamü’r-râhimîn olduğundan, âdil olduğundan, adaletli olduğundan, tam adaletli olduğundan, demek ki kul kul hak etmiş de cezasını ondan çekiyor, demektir.

Bunu söyledikten sonra hadîs-i şerîfe geliyoruz:

“Allah bir kulun kaymasını, meylini, devrilmesini isterse...”

(Yüzîga) saptırmak demek, meylettirmek demek. Doğru yoldan giderken sapıyor, meylediyor, yıkılıyor, şaşırıyor, yanlış iş yapıyor, günah işliyor; hepsi olabilir. Böyle dilediği zaman onun çareleri görmesini engeller, gözünü kör eder, görmez duruma getirir.

Bir arkadaşımız kaza geçirdi. Merdiven boşluğuna düşmüş. Allah şifa versin, bir zarara uğramış.

“—Sen inşaatta tecrübeli bir insansın, nasıl düştün merdiven boşluğuna?” dedim.

“—Hocam anladım ki, Allah bir şeye hükmetti mi insanın gözünü kör edermiş, göstermezmiş.

Bir aralıktan çıktım, bu tarafta banyo aralığına gidiyorum derken, yanlışlıkla merdiven boşluğuna gitmişim, karanlıkta yere düştüm. Hatta inşaata ilk girdiğim zamanlar ‘Buraya bir ışık yapın, bir görmeyen buraya düşer.’ dedim, ondan sonra bildiğim halde yine düştüm.” diyor.

Demek ki çok yalvaracağız, bunlardan o çıkıyor muhterem kardeşlerim!

“—Ben çaresini bulurum, bu işi hallederim, bir tedbir düşünürüm!”

Düşünürsün ama...

b. Her Şeyi Yapan, Yaptıran Allah CC

Tufan koptuğu zaman şakır şakır yağmur yağıyor. Nuh AS gemisini yapmış, gemisini yaparken de herkes alay etmiş.

وَيَصْنَعُ الْفُلْكَ وَكُلَّمَا مَرَّ عَلَيْهِ مَلَأُ مِنْ قَوْمِهِ
سَخِرُوا مِنْهُ

(هود:۳۸)

(*Ve yasneu'l-fülke ve küllemâ merra aleyhi meleün min kavmihî sahirû minhü*) [Nuh AS gemiyi yapıyor, kavminden ileri gelenler ise, yanına her uğradıkça onunla alay ediyorlardı.] (Hûd, 11/38)

Önceden Allah vahy ediyor:

وَاصْنَعِ الْفُلْكَ بِأَعْيُنِنَا
(هود:۳۷)

(*Va'snei'l-fülke bi-a'yüninâ*) “Gözümüzün önünde bir gemi yap bakalım!” (Hûd, 11/37)

Göl yok, nehir yok, deniz yok; bu karanın ortasında –Urfa’da, Diyarbakır’da neyse– burada gemi yapmanın âlemi ne? Deniz kenarı yok, deniz yok, bir şey yok.

Allah emretmiş, o da Allah’ın sevgili kulu. Allah her şeyi biliyor.

“–Kulum gemi yap!”

“–Baş üstüne!” demiş, gemi yapmaya başlamış. Kavminden bir topluluk oradan geçerken;

“–Ne yapıyorsun ya Nuh?” diye sormuş.

“–Gemi yapıyorum.” demiş.

“–Kah kah kah, kih kih kih...” gülüyorlar, alay ediyorlar.

Dalga geçiyorlar yeni tabir bu, modern tabir. Halk arasında alay ediyorlar ama sonra olay başlarına geliyor. Önceden Allah ona bildirmiş, tufan başlıyor, yağmur başlıyor.

Nuh AS oğluna seslendi:

يَا بُنَيَّ اِرْكَبْ مَعَنَا وَلَا تَكُنْ مَعَ الْكَافِرِينَ

(هود: ٤٢)

(*Yâ büneyye'rkeb meanâ ve lâ tekün meâ'l-kâfirîn*) “Oğlum, bizimle beraber bin şu gemiye; kâfirlerle beraber olma!” (Hûd, 11/42) dedi. Baba ya, suçlu da olsa, kusurlu da olsa oğlunu kurtarmak istedi.

“—Gel sen de bizim gemimize bin, bak ben gemime her şeyi alıyorum, ‘kurtulsunlar’ diye hayvanları bile alıyorum, sen de gel evlâdım!” dedi.

Oğlu da dedi ki:

سَاوِي إِلَى جَبَلٍ يَعْصِمُنِي مِنَ الْمَاءِ

(هُود:٤٣)

(*Seâvî ilâ cebelin ya’sımünî mine’l-mâi*) “Bir dağın tepesine tırmanırım, o dağ beni sudan korur. Yukarı çıktığım için, su oraya kadar çıkamaz.” dedi.

Nuh AS tekrar seslendi:

لَا عَاصِمَ الْيَوْمَ مِنْ أَمْرِ اللَّهِ إِلَّا مَنْ رَحِمَ

(هُود:٤٣)

(*Lâ àsıme’lyevme min emri’llâhi illâ men rahime*) “Evlâdım, bugün Allah’ın bu kahrından, merhamet sahibi Allah’tan başka koruyacak kimse yoktur. Başka kurtuluş yok, çare yok!” dedi. (Hûd, 11/43)

وَحَالَ بَيْنَهُمَا الْمَوْجُ فَكَانَ مِنَ الْمُغْرَقِينَ

(هُود:٤٣)

(*Ve hâle beynehüme’l-mevcü fekâne mine’l-muğrakîn*) [Aralarına dalga girdi, böylece o da boğulanlardan oldu.] (Hûd, 11/43)

Allah'ın hükmü geldi mi;

“—Ben tedbir alırım, çare düşünürüm, dağa tırmanırım şu işi yaparım, bu işi yaparım, polise müracaat ederim, paramı kullanırım, aklımı kullanırım, çizmemi ayağıma geçiririm...”

Hiçbir şey yapamazsın!

Allah dilemediği zaman hiçbir şey yapamazsın. Çünkü Allah göstermez. Yanlış gösterir; gözü görmez bazen. Mesela Peygamber Efendimiz'e ve ashabına düşmanların sayısını az göstermiş; düşmanlara da müslümanları çok göstermiş.

Bir hikmeti var; “O hikmet yerini bulsun” diye, “Kimse öbür taraftan korkmasın, bu çalışma çarpışma olsun, Allah'ın kaderi yerini bulsun.” diye.

Şimdi bunlar işin esrarengiz tarafları. Kaderin sırlarından, çeşit çeşit esrarengiz mânevî kanunlardan karşımıza misaller çıkıyor.

Cümle işler Hâlik'ındır, kul eliyle işlenir; Hakk'ın izni olmaz ise, sanma bir çöp deprenir.

Her şeyi yapan Allah mı? Yaptıran Allah mı?

Amennâ ve saddaknâ... Hiç şek şüphe yok. Allah'ın emri olmadan, hakkın emri olmadan sanma bir çöp deprenir. Hakkın emri olmazsa bir çöp kırıdamaz. Her şey Allah'ın emriyle, hükmüyle, bilgisiyle, dilemesiyle, müsaade etmesiyle oluyor. Yoksa hiçbir şey olmaz! Bir şeyin olmasını diledi mi o kimseye çareleri göstermez.

Hiyel, hile kelimesinin çoğulu, çare demek. Çareleri görmekten gözünü kör eder, göremez duruma getirir.

Bu kanunu anladık, bu ilâhî bir kanun. Demek ki Allah bir şeyi takdir etti mi olacak; gören göz görmez olur ama o iş mutlaka olur.

Ne yapacağız? Daimâ Allah'a tevekkül edeceğiz, Allah'a dayanacağız, işimizi Allah'a havale edeceğiz, Allah'a sığınacağız, Allah'tan isteyeceğiz; başka hiçbir çaresi yok.

Bak Kur'ân-ı Kerîm'den Fâtiha'dan öğrendiğimiz şeyi her gün mihrapta, seccadede okuyoruz:

إِيَّاكَ نَعْبُدُ وَإِيَّاكَ نَسْتَعِينُ

(الفاتحة:٤)

(*Iyyâke na'budü ve iyyâke nestâîn*) “Ancak sana ibadet ederiz yâ Rabbi! Başka hiçbir şeye kulluk etmeyiz; ancak senden yardım dileriz.” (Fâtiha, 1/4) diyoruz.

“—Ancak, sadece ve sadece senden dileriz.” diyoruz. Bunu hayatımıza da indireceğiz.

Ortağın malını çaldı, sana bir oyun oynadı, mahkemeye müracaat ettin, o daha baskın çıktı, yalancı şahitler getirdi, senin şahitlerini tehdit etti. Diyeceksin ki:

“—Yâ Rabbi, bu beni yendi. Bu hilelerle, bu dünya hayatının düzenbazlıklarıyla, oyunlarıla beni yendi. Ben sana tevekkül ettim yâ Rabbi! Sana dayandım yâ Rabbi! Sen benim vekilimsin.”

Ondan sonra rahatla bakalım! *Azîzün zü'ntikâm* olan Allah, gör bak o zalimden intikamını nasıl alacak.

Zâlimlere bir gün dedirir Hz. Mevlâ: Ta'llâhi

lekad âserake'llàhu aleynâ...

Zâlimi bir gün mutlaka pişman eder, mutlaka süründürür. Ev yıkanın hanesini viran eder, can yakanın canını yakar. Muhakkak bir gün o zulmünün cezasını “İnsanlara da ibret olsun.” diye gösterir. “Düşmez kalkmaz bir Allah...” demişler.

c. Çâre Allah'a Dayanmak

Koca Rusya şimdi nasıl sallanıyor. Bir zamanlar Gorbaçov koca devletin başkanı derken, kırk dolar maaşlı bir memur durumuna düşüyor. Yeltsin de gidecek; o da gidecek! Kim kalacak? Herkes gidecek!

Onun için çare Allah'a dayanmak.

وَمَنْ يَتَوَكَّلْ عَلَى اللَّهِ فَهُوَ حَسْبُهُ

(الطلاق: ٣)

(Ve men yetevekkel ale'llâhi fehüve hasbühû)
[Kim Allah'a tevekkül ederse, dayanırsa, o ona yeter.] (Talak, 65/3)

Ne olur? Ne olacağı meçhul mü? Meçhul değil...
(Fehüve hasbüh) “Allah ona kâfidir, yeter.”

Onun için bir insan Allah'a tevekkül etti mi, kimse onun sırtını yere getiremez; Allah yardım eder. Allah öyle umulmadık yerlerde, öyle umulmadık şekilde, öyle bir anda yardım eder ki...

Bak müşrikler geldiler, müslümanları daraltacaklar. Bir fırtına çıkarıyor, göz gözü görmüyor; feleklerini şaşırtıyor. Fırtınayı

çıkaran Allah. Bir başka savaşta müslümanlar susuz tarafta kaldılar, su yok, abdest alamıyorlar. Yıkanmaları gerekiyor, su içmeleri lazım; şakır şakır yağmur yağdı. Yağdıran Allah, estiren Allah, kolaylaştıran Allah, zorlaştıran Allah!

Bir insan bunu bilirse, iyi müslüman olur. İşte bunu bilmek tam Müslümanlık. Bir insan Allah'a dayanırsa, yaptığı her işi "Allah sevsin." diye, "Razı olsun." diye yaparsa; yapmayacağını da yine "Allah razı olsun." diye "Allah kızmasın." diye yapmazsa... Verdiğini Allah için verir, sevdiğini Allah için sever, kızdığına Allah için kızar, söyleyeceğini Allah için söylerse, kâmil müslüman olmuş olur.

Kalbi pırıl pırıl, dobra dobra, tertemiz; her işi rahat... Öyle kıvrım kıvrım, eğri büğrü, yalan dolan, yanar döner, iki yüzlü, münafık değil. Allah onu üzenin hakkından gelir.

Bazen de gelmiyor. Görüyoruz, bakıyoruz.

Canım sen de Allah'ın sevgili kulu değilsin ki, senin de bin bir türlü hatân var... Belki Allah onu sana senin hatandan dolayı musallat etti; bir de o tarafı var.

"—Ben istedim de olmadı!"

Belki de sen bir zamanlar Allah'ın istemediği öyle işler yaptın ki, Allah sana ceza olarak bu olayı başına getirdi. Şimdi "Kaldır yâ Rabbi!" diyorsun ama ceza gelmiş. Polis gelmişken cezayı yazıyor.

"—Yâ Rabbi! Ceza verme!" diyorsun ama, zaten

sen suçlu işlemişsin, polis gelmiş artık cezayı yazıyor; bitti.

Ama o anda da Allah dilerse, yine yardım eder.

“Polis cezayı yazıyor.” derken aklıma geldi. Ankara’da, pazarın kenarında, iki kamyonun arasında bir boşluk yer buldum, arabayı park ettim, içeriye girdim. Eve misafir gelecek, pazara gittim, üç beş kilo elma, üç beş kilo portakal aldım; misafire ikram edeceğim. Arabanın başına geldim; polis ceza yazıyor.

“—İki üç dakika oldu, trafiği engellemiyorum. Önümde kamyon var, arkamda kamyon var, kimseye bir zararım yok, uzun boylu da kalmış değilim. İçerideki dükkanlardan iki file erzak aldım, geldim.” dedim.

“—Yok, yazacağım.” dedi.

O da bana çok dokundu. Zaten mahdut maaşlı oluyorum. İnsan memur oluyor, bin bir türlü sıkıntısı oluyor. Bir de böyle haksızlık.

“—Peki, bu kamyonlara niye ceza yazmıyorsun?”

“—Bu kamyonlar, o dükkânlarla alâkalı...”

İyi ama sokak herkesin, benim de sokağım. Onlara ceza yazmıyorsun. Arada atlamalı; ona yaz, buna yazma, arkasındakine yaz!

“—Yâ Rabbi! Ben bu işe razı değilim.” dedim.

Neyse ceza makbuzunu verdi:

“—Şimdi mi ödeyeceksin?” dedi.

“—Yanımda param yok.” dedim.

“—Falanca daireye götür, öde!” dedi.

Makbuzu cebime koydum. Ödemeyi unuttum; üç gün mü geçti, beş gün mü geçti yedi gün mü geçti bilmiyorum. Ödeyeceğim aslında, korkuyorum çünkü ödemezsem cezası katlanıyor onu da biliyorum. Ama Allah unutturdu. Bak işte gözünü kör edermiş; aklından hileleri geçirtmez filan.

Ben cezayı ödemeyi unuttum. Neden sonra yine aynı yere alışverişe gittim, aynı polisle karşılaştım, polisi görünce ceza aklıma geldi. Eyvah! O akşama kadar onu ödemem lazımdı, ödemedim. Kâğıdı çıkardım:

“—Geçen gün ceza yazmıştınız, ben bunu ödeyemedim. Şimdi ne olacak?” dedim.

Yine çare soruyorum, yani o gün de ödeyemedim. Yüzüme hışımla baktı:

“—Sen bunu ödemedin mi?” dedi.

“—Ödeyemedim, ne yapayım?” dedim.

“—Dün akşam bunların hükmü geçti.” dedi, kâğıdı yırttı, attı.

Demek ki Allah, haksızlığa uğradığım için yazılmış cezayı bile dilerse ödettirmiyor. Unutturuyor;

“—Ödeme kulum; ben onu akşam polis amirlerine hallettiririm.” Bir umumi af çıkarttırıyor; nasıl oldu onu da bilmiyorum.

Muhterem kardeşim!

Sen Allah’a dayan, Allah’a tevekkül et, Allah işini rast getirir. Allah’ın sevmediği bir duruma

düşersen, Allah’la inatlaşırsan, zıtlasırsan, günahlara dalarsan o zaman tabii cezanı, belânı bulursun; gelenler ondan gelir. O zaman tabii, o ceza yürüyünceye kadar da gık dememen lazım gelir.

Bunlar mânevî kanunlar. Bunları matematik kitabında fizik kitabında kimya kitabında bulamazsın; bunu mü’minler bilir. Kâfirler de bilmez bu işi; Mü’minler bilir, bilen bilir. Bilen Allah’a dayanır. Allah’a dayananı Allah korur.

Peygamber Efendimiz; o azıcık bir mü’min grubuyken, kâfirler kendilerine ezâ cefa ederken, düşmanlar hücum ettiği zaman elini kaldırıp, “Yâ Rabbi!” diye dua ederken, arkasından örtüsü düştü. O kadar candan dua etti. Bak Allah duaları kabul ediyor.

Birinci Murad, Murad-ı Hüvandigâr askeri almış, Kosova harbine gitmiş. Yunanistan üzerinden ta Balkanlar’da Kosova’ya gelmiş. Karşısına bu Sırp ordusundan, şuradan buradan toplama kocaman bir ordu çıkmış. Eyvah, ne yapacak şimdi? Kendisinin adeti az, karşı tarafın adeti kaç misli fazla. Ne yapacak şimdi?

“—Yâ Rabbi! Şu ordu burada yenilirse, bir daha bu diyarlarda *Lâ ilâhe illa’llah* diyen insan kalmaz. Sana ibadet edilmez, puta ibadet edilir. Sayısı az olmasına rağmen, ben razıyım, ben bu can derdinde değilim, canım feda olsun, yeter ki sen ordumu galip eyle!” diye dua etmiş.

Kosova harbini kazanıyor. Tahtına oturmuş. Esirler filan konuşulurken, müzakere edilirken, bir esir; “Padişahla konuşacağım.” diye geliyor.

Konuşurken yerinden fırlıyor, aniden gizli yerinden hançerini çıkarıp padişahı yaralıyor, şehid olmasına sebep oluyor.

Ama ne oluyor? Dua yerini buluyor:

“—Bu ordu galip olsun da benim canım feda olsun!” dedi ya, öyle oluyor.

Belki öyle demeseydi, “Yâ Rabbi! Senin gayb hazinelerin sonsuz, kudretin sonsuz hem ordum galip olsun hem ben de yaşayayım.” dese, belki o da olurdu. Ama o canını feda etmiş; Allah da ona şehidliği vermiş. Şehidlik fena bir şey değil! Hesapsız cennete giriyor.

Mûsâ AS Hızır AS ile buluşuyor. Mûsâ AS diyor ki:

هَلْ أَتَّبِعُكَ عَلَىٰ أَنْ تُعَلِّمَنِي مِمَّا عُلِّمْتَ رُشْدًا

(الكهف: ٦٦)

(*Hel ettebiuke alâ en tuallimeni mimmâ ullimte rüşdâ*) “Allah’ın sana öğrettiği o mânevî ilimleri, ilm-i ledünn’ü ben bilmiyorum. Sana tabi olsam, yanında gezsem, sana talebelik etsem, bana öğretir misin?” (Kehf, 18/66)

Hızır AS da diyor ki:

“—Tamam, gel öğreteyim. Çünkü Allah’ın emri öyle. Öğreteyim ama bana soru sorma, hesap sorma! ‘Bunu niye yaptın?’ diye yaptığım işe itiraz etme!” diyor.

Bir gemiye biniyorlar, Hızır AS gemiyi deliyor; gır gır gır, çat çat çat balta ile gemiyi su alacak hale getiriyor, zedeliyor.

Mûsâ AS dayanamıyor:

“—Ya biz bu gemiye bindik, ne diye deliyorsun bunu mübarek?” diyor, itiraz ediyor.

O zaman yüzüne bakıyor:

“—Hani sen bana hiç itiraz etmeyecektin, tâbi olacaktın, edebinle duracaktın; bak itiraz ettin!”

“—Pekiyi, unuttum, kusura bakma!” diyor.

Bir yere gidiyorlar, kimse bunları misafir etmiyor, yüzlerine bakmıyor. İnsan Kur'an'ı okursa ne ibretler var. Hızır AS ile ulu'lazım peygamberlerden Mûsâ SAS bir köye geliyor, bir kasabaya geliyor da kasaba ahali bunların kıymetini anlamıyor; hiç kimse evine davet edip bir yemek vermiyor. Aç kalıyorlar.

Şu insanlara bak! Gelen misafirlerin kadrini kıymetini bilemiyorlar. Bu da Allah'ın bir hikmeti tabi. Yine Allah'ın takdiri. Orada bir eğri duvar varmış;

“—Gel şunu düzeltelim, tamir edelim!” diyor.

Duvarı düzeltiyorlar, tamir ediyorlar. Tabii Mûsâ AS'ın karnı aç, yemek yememişler, kimse misafir etmemiş, bedavadan bir ikramda bulunmamışlar.

“—İsteseydin, bu duvarı düzelttik diye karşılığında bir ücret isterdin. Alnımızın teriyle, açlığımız giderdi.”

“—Hani sen hiç itiraz etmeyecektin, laf karıştırmayacaktın?” Yine hata etmiş oluyor.

Söz sözü açıyor; muhterem kardeşlerim!

Evliyâullahtan birisi, hacca gidiyormuş. Bir mescide gelmiş, oturmuş, ibadet ediyor. Tabi mola veriyor, hacca kasaba kasaba gidiliyor ya. Yedi gün o mescidde oturmuş da kimse misafir etmemiş;

“—Nereden geldin? Necisin mübarek?” dememiş.

Yedi gün oturmuş. Tabii yemek yemeyince, tuvalet ihtiyacı filan da olmuyor; ne tahammüllü adamlar! Dervişlik öyle...

“—İnsan üç dört günlük açlığa dayanamazsa derviş olamaz!” demişler bazı kitaplarda.

Biz derviş merviş değiliz. Ne biz şeyhiz, ne siz dervişsiniz. Bizimkisi hepsi hayal, masal, oyuncak.

Yedi gün gık demiyor, bir şey istemiyor. Biliyor ki Allah'ın imtihanı. Hak yolda. Allah'ın misafiri bu, hacca giden insan, hac yolunda... Allah'a dayanmış, kuldan ister mi? Evliyâullah... İstemiyor, mescidde oturuyor.

İmtihan yedi gün sürüyor. Yedi gün sabah kahvaltı yok, öğle yemeği yok, akşam yok. Bir gün geçiyor, iki gün geçiyor; bir hafta yemek yemiyor.

“—Şu kadar süre aç kalıyorlarmış.” diye Hint fakirlerini överler. Onlar bu mübarek evliyâullahın ayağının tozu olamaz.

Yedi günden sonra, Allah bir tanesinin aklına getirtiyor:

“—Ya mübarek! Sen yedi gündür buradasın, kalkmıyorsun, boyuna ibadet ediyorsun, karnın aç değil mi?” diye soruyor, yemek getiriyor da

o zaman yiyor.

Dönelim Hızır AS ile Musa AS'ın kıssasına. İkinci itirazı da yaptı. İkinci itirazdan sonra:

“—Bak yine itiraz ettin!” deyince Hızır AS, Mûsâ AS diyor ki:

“—Eğer bundan sonra bir daha itiraz edersem bu iş bitsin, talebelik sona ersin.” diyor.

Tabi yine itiraz ediyor, yapılan bir şeye razı olamıyor; “Niye böyle yapıyorsun?” diye soruyor. Artık üçüncüde Hızır AS ile beraberlik bitiyor, ortadan kalkıyor, devam etmiyor.

Peygamber Efendimiz bir hadîs-i şerifinde:

“—Eğer ‘Bundan sonra bir daha dersin aramızdaki ahbaplık bitsin.’ diye şart koşmasaydı, daha nice arkadaşlık ederdi, nice ibretler görürdü.” diyor.

Murad-ı Hüdavendigâr hazretlerine dönelim; Allah rahmet eylesin, şefaatine erdirsin, şehid tabii...

“—Ordum galip olsun da canım feda olsun.” demiş. “Benim maksadım canımı kurtarmak değil, ‘Ordum yenilirse ben de ölürüm.’ diye değil, canım feda olsun, yeter ki İslâm ordusu galebe çalsın.” diye şart koşmuş.

Öyle şart koşmasaydı, belki yaşardı da daha başka hizmetler de yapardı. Şehid edilmiş büyük bir zât; zaten şehid olması gösteriyor. İnsanlar bazen öyle yapıyorlar. Geçenlerde bir arkadaş böyle bir şart koşmuş. Dükkânına gittik, “Nasılsın?” dedik. O da “Nasılsın?” deyince tabi kardeşi olduğumuz için sıkıntılarını dertlerini

biraz açtı, konuştuk.

“—Yâ Rabbi! Sen bana nimet ver; zenginlik ve ikram ver; ben de senin yolunda, Allah yolunda, fî sebilillâh hayrımı hasenâtımı yapacağım; yapmazsam al elimden.” demiş.

Sen kime karşı cömertlik yapıyorsun?

Sen kulsun, o Rabbü'l-âlemin; sen fakirsin o zenginler zengini! “Ver yâ Rabbi!” de, “Hayır yaptırmayı nasib et!” de, “Yapmazsam da alma!” de. “Yapmazsam al!” deyince olmuyor. “Sen kendin istemişsin.” dedim. Tabi sıkıntılar ve sebeplerden yapamayınca, buradan da sıkıntı patlamış, neyse. Bunların hepsi insana birer ibret ve ders...

Bu hadîs-i şerîfleri okuttukça şunu anlıyoruz ki, bize mekteplerde öğretilen ve etrafımızda gördüğümüz hayat başka, mânevî hayat başka... Bu mânevî hayat, burası, başka bir âlem. Bunun başka bir esrarı var.

İnsan Allah’a tevekkül etti mi, Allah yardım ediyor. Ben yaparım ederim sandığı zaman da ayağı takılıyor; başı belâdan, sıkıntılardan kurtulmuyor. Allah’tan gayrıdan isteyince, eline bir şey geçmiyor. Allah’tan isteyince muradına eriyor.

d. Kaza Gelince, Akıl Baştan Gider

Geçelim ikinci hadîs-i şerîfe.

Hz. Enes RA’dan ve Hz. Ali Efendimiz’den rivayetle gelmiş. Konu, aşağı yukarı deminki konunun aynısı, aynı mânayı perçinleyecek.

Burada da bilgi kazanacağız.

Peygamber SAS Efendimiz buyurmuşlar ki:²

إِذَا أَرَادَ اللَّهُ إِنْفَازَ قَضَائِهِ وَقَدَرَهُ سَلَبَ ذَوِي
الْعُقُولِ عُقُولَهُمْ حَتَّى يُنْفِذَ فِيهِمْ قَضَاؤَهُ وَقَدَرَهُ
فَإِذَا مَضَى أَمْرُهُ رَدَّ إِلَيْهِمْ عُقُولَهُمْ وَوَقَعَتِ النَّدَامَةُ

(الديلمى والقضاعى عن ابن عمر)

RE. 28/11 (*İzâ erâda'llâhu infâze kadâihî ve kaderihî, selebe zevi'l-ukûli ukûlehüm, hattâ yünfize fîhim kadâühû ve kaderuhû; feizâ medâ emrühû redde ileyhim ukûlehüm, ve vakaati'nnedâme.*)

(*İzâ erâda'llâhu infâze kadâihî ve kaderihî*) “Allah; kazasının, kaderinin infazını, yerine getirilmesini murad ettiği zaman, (*selebe zevi'l-ukûli ukûlehüm*) akıl sahiplerinden akıllarını alır. Akıl sahiplerinin akıllarını selb eder; (*hattâ yünfize fîhim kadâühû ve kaderuhû*) kazasını, kaderini onların üzerinde infaz edinceye, yerine getirinceye kadar akıllarını alır.”

Deli değil; akıllı, tedbirli, bilgili, görgülü, mütehasıs adam; onun aklını alır.

(*Feizâ medâ emrühû*) “İşi yerine gelip de hükmü geçince, (*redde ileyhim ukûlehüm*) akıllarını

² Deylemî, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.I, s.250, no:966; Kudâî, *Müsnedü'ş-Şihâb*, c.II, s.301, no:1408; Abdullah ibn-i Ömer RA'dan. *Kenzü'l-Ummâl*, c.I, s.109, no:509; *Keşfü'l-Hafâ*, c.I, s.79, no:195; *Câmiü'l-Ehâdîs*, c.II, s.249, no:1239.

geri ihsan eder. (Ve vakaati'n nedâme) Artık nedamet başlar, pişmanlık başlar.”

“—Hay Allah, tüh be! Fırsatı kaçırdık!” der.

Fırsatı kaçırmadın! Allah göstermedi, olmadı; nasib olmayınca olmuyor.

Kadà ve kader...

Kadà, hükmetmek demek. Meselâ, karşına iki kimse geldi; bir onu dinledin, bir bunu dinledin. “Sen haklısın, sen haksızsın.” dedin; ikisi arasında hükmettin. Buna *kadà* deniliyor. Bunu yapana da *kadî* deniliyor; hükmeden, hâkim mânâsı var.

Kader de bir şeyi, bir ölçüye göre yapmak, takdir etmek mânâsına gelir. Allah-u Teâlâ Hazretleri, “İşleri şöyle olsun!” diye buyurmuş, hükmetmiş; o kazası... Mukadderatı takdir eylemiş; o da kaderi...

Bunlar hakkında ilmihal kitaplarında, ilm-i kelam kitaplarında detaylı, çeşitli fikirler var. Allah'ın takdiri, Allah'ın hükmü, Allah'ın kazası, Allah'ın mukadderatı, kaderi, alın yazısı.

Türkçe'de buna alın yazısı diyoruz. Bu belli. Bunun böyle olmasını, alın yazısında olması gerekli işi, olmasını murad ettiği zaman, adam akıllı, tedbirli, uslu, her bakımdan tamam, münasip yetişmiş kimsenin bile o anda aklını alır, işinin hükmü gerçekleşinceye kadar mukadderat yerini buluncaya kadar...

İş bittikten sonra aklı tekrar yerine gelir, hatırlar, aklı başına gelir. “Tüh!” der, “Vah!” der, pişmanlık duyar. Allah öyle hükmetti de

ondan böyle oldu.

Onun için olmuş şeye pişmanlığa ve saireye lüzum yok. “—Fırsatı kaçırdık, bilmem ne...”

Nasip değilmiş de ondan. Ama olacak şey için düşünürsün, taşınırsın, tedbirini alırsın; o sevap. Helâlinden kazanmak için o çalışmalarını yaparsın.

مَنْ أَمِنَ بِالْقَدَرِ أَمِنَ مِنَ الْكَدْرِ

(Men âmene bi'l-kader, emine mine'l-keder) “Kadere inanmış olan insan, kederden üzüntüden emin olur, üzülmez.” demişler.

Neden?

Allah'ın hükmü böyleymiş, ne yapalım? Bak akıl da para etmiyor, tedbir de para etmiyor. Akıllının aklını o anda başka yere kaydırıyor veya alıyor. Gözü gören insanın gözünü, çareleri görmek konusunda kör ediyor, göstermiyor; Allah-u Teâlâ Hazretleri işini yapıyor. Allah-u Teâlâ Hazretleri'nin buyruğu neyse o oluyor.

O bakımdan insan olmuş şeye; “Allah'ın mukadderatı böyleymiş.” der, müsterih olur, kedere düşmez. İnançlı insan kedere düşmez. “Allah'ın kaderi böyleymiş.” der. İnsan işinden imtihan olur, eşinden imtihan olur, evliliğinden imtihan olur, çocuğundan imtihan olur. Kendisi bir büyük laf söylemiştir, oradan başına bir ceza gelir, bir belâ gelir; bir imtihan olur.

Pür dikkat olacak insan ve bilecek ki her şey Allah'ın hükmüyledir, kazasıyla ve kaderiyledir.

Edebe riayet edecek, Allah'a tevekkül edecek. Hata etmişse hemen istiğfar edecek, tevbe edecek.

“—Aman yâ Rabbi! Ben bu işte hata ettim, affet.” diyecek.

Ebû Bekr-i Sıddîk Efendimiz ne yaptı? Kendisine bir hediye geldi, ağzına attı, sonra; “—Bu nereden geldi?” diye sordu.

Anladı ki meşru bir gıda değil, iyi bir şey değil; hemen parmağıyla boğazını kurcaladı, kustu.

“—İnsan yediğini kusar mı?”

“—Bu midemde kalmasın!” diye kustu.

“—Yâ Rabbi! Ben bunu bilmeden yedim, hata olarak yedim ama çıkarttım. Eğer midemin kıyısında köşesinde böyle biraz emilmiş varsa —hani mide gıdaları emiyor ya— sen onu da affet.” dedi.

Bir insan bilerek bilmeyerek hata edebilir, hata ettiği zaman hemen; “Affet yâ Rabbi!” diyecek. “Tevbe yâ Rabbi!” diyecek; “Bundan sonra yapmayacağım.” diyecek. Bir daha o günahı yapmamaya azmedecek.

Tevbe etti mi tövbeyi kabul ediyor. İstiğfar eyledi mi, af diledi mi Allah affını kabul ediyor. Dua etti mi duasını kabul ediyor. İşte bunlar bizim elimizde imkân...

Elimizde ne imkânı var? Tevbe imkânı var, istiğfar etme imkanı var, dua etme imkanı var.

Başka? Tevekkül var.

“—Sana dayandım yâ Rabbi! Sana tevekkül

ettim.” diyecek. Yapacağı işte Allah’a dayanacak, korkmayacak.

Allâh’a dayan, sa’ye sarıl, hikmete râm ol! Yol varsa budur, bilmiyorum başka çıkar yol...

Mehmet Akif rahmetli üç kaide söylüyor: Allah’a dayan, Allah’a tevekkül et, sa’ye sarıl; vazifen ne ise koşturmaktan geri durma, tembel durma!

Birileri;

“—Bak biz burada evimizde duruyoruz, biz hiçbir şey yapmadan Allah kapımıza rızkı getiriyor, koyduruyor.” demişler.

Evliyâullah onlara kızmış:

“—Siz evliyâ olsanız, şu peygamberlerin hayatı gibi yaşarsınız, sahâbe-i kirâmın hayatı gibi yaşarsınız. Onlar böyle tembel durmadılar ki, say ettiler, çalıştılar.” demişler.

Sahâbe-i kirâmın hayatını hep okumamız lazım. Onların

Müslümanlığı anlayışı çok güzel olduğundan, onlar Peygamber Efendimiz’in talebesi olduğundan, oradan yetişmiş olduklarından, onlar hiç boş durmadılar, tembel durmadılar. Hz. Ömer’in hâli ortada, Ebû Bekir Sıddîk Efendimiz’in hâli ortada, hepsinin çalışmaları ortada... Civa gibi her birisi, cevval, çalışkan, atılğan, müteşebbis... Ayetleri okuyunca gözleri yaşaran, hemen anında tedbirini alan, koşturan, çalışan insanlar... Kimisi vali, kimisi komutan, kimisi mücahid, kimisi asker; hiç boş durmamışlar.

(Allah'a dayan, sa'ye sarıl) "Allah'a dayan, gayret ve kuvvetle çalışmaya sarıl! (Hikmete râm ol) Hikmete kendini teslim et, hikmeti kabul et, hikmetin kıymetini bil, hikmetin gösterdiği yolda yürü!" Hikmet ne demek? "Her şeyi yerli yerinde; akla, basirete, dine, ilme, irfana, Allah'ın rızasına uygun yapmak" demek. Hadise de hikmet derler, akıllıca yapılan şeye de hikmet derler.

e. İnsanın Öleceği Yere Gitmesi

Muhterem Kardeşlerim! Üçüncü hadîs-i şerîf de yine konuyla ilgili olacak; o da öyle rast geliyor. Gümüşhanevî Hocamız, burada da uzun kaynaklar göstermiş. Buhârî'nin *Edebü'l-Müfred*'inde var, daha birçok yerlerde var. Ebû Uzze RA'dan rivayet edilmiş.

Peygamber SAS Efendimiz buyurmuşlar ki:³

³ Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.III, s.429, no:15578; İbn-i Hibbân, *Sahîh*, c.XIV, s.19, no:6148; Ebû Ya'lâ, *Müsned*, c.II, s.228, no:927; İbn-i Ebî Şeybe, *Musannef*, c.II, s.82, no:543; Tayâlisî, *Müsned*, c.II, s.662, no:1422; Dûlâbî, *el-Künâ ve'l-Esmâ*, c.I, s.413, no:235; Ebû Nuaym, *Hilyetü'l-Evliyâ*, c.VIII, s.374; Hâkim, *Müstedrek*, c.I, s.102, no:127; Taberânî, *Mu'cemü'l-Kebîr*, c.XX-II, s.276, no:706; Ebû Uzze RA'dan.

Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.VII, s.172, no:9890; Hâkim, *Müstedrek*, c.I, s.522, no:1360; Urve ibn-i Mudris RA'dan.

Bezzâr, *Müsned*, c.I, s.303, no:1889; Abdullah ibn-i Mes'ud RA'dan.

Kudâî, *Müsnedü's-Şihâb*, c.II, s.294, no:1391; Ebû Hüreyre RA'dan.

Buhârî, *Edebü'l-Müfred*, c.I, s.436, no:1282; Kudâî, *Müsnedü's-Şihâb*, c.II, s.295, no:1394; Taberânî, *Mu'cemü'l-Kebîr*, c.XXII, s.276, no:707; Ebü'l-Melih RA'dan.

Heysemî, *Mecmaü'z-Zevâid*, c.VII, s.403, no:11829; Ebû Urve RA'dan. Hâkim, *Müstedrek*, c.I, s.521, no:1357; Cündeb ibn-i

إِذَا أَرَادَ اللَّهُ قَبْضَ رُوحِ عَبْدٍ بِأَرْضٍ جَعَلَ لَهُ فِيهَا حَاجَةً

(حم.ك.طب.حل.خ.في الأدب عن أبي عزة)

(*İzâ erâda'llâhu kabda rûhi abdin bi-ardın, ceale lehû fîhâ hâceh*)

(*İzâ erâda'llâhu kabda rûhi abdin*) “Allah CC bir kulunun ruhunu kabzetmeyi, yani ölümünü murad ettiyse...” Ruhunu kabzetmek ne demek?

“—Ver bakalım ruhunu, yaşadığın yeter.” demek, canını almak demek.

“Allah bir kulunun ruhunu kabzetmeyi murad etti mi; (*bi-ardın*) filanca yerde ölsün, diye murad etti mi...”

Meselâ:

“—Kütahya’da ölsün, Konya’da ölsün, İzmir’de ölsün, Hicaz’da ölsün...”

“Ölümünü nerede murad etmişse, (*ceale lehû bihâ hâceten*) o kimseye, o toprakta bir iş çıkartır. Bir sebep olur; adam durup dururken kalkar, oraya gider, orada ölür.”

Bazen gazetelerde böyle çok ibretli şeyleri yazıyorlar. Fırtınadan, İzmit’ten Gölcük’e giden gemi batmıştı. Yüzlerce insan boğulmuştu. O gemide bizim kardeşlerimizden de boğulanlar olmuş, Allah rahmet eylesin... Yüzmek sayesinde kurtulan ihvanımızdan da bazı kimseler olmuş.

Süfyan RA’dan. *Kenzü’l-Ummâl*, c.XV, s.682, no:42732; *Câ-miü’l-Ehâdîs*, c.II, s.280, no:1289.

Allah kimisinin yaşamasını murad ediyor, kurtarıyor. Hatta o, birisini de kurtarmış; kendisi yüzmüş, birisini de kurtarmış. Bazen böyle oluyor, bazen de ölmesi gerekiyor, kader... Mukadder olan da ölüyor.

Birisi gemiye girmiş, oturmuş. Geminin kalkmasına on dakika var.

“—Aman, on dakika var. Hemen gideyim; şuradaki kırtasiyeciden kalem, defter alayım. Hoca ders verdi, onu yapmam lazım, dosya kâğıdı alayım...”

Neyse, gemiden çıkmış. Çabucak almış, daha beş dakika varken geri dönmüş. Kaptan, izdiham fazla diye vaktinden evvel gemiyi kaldırmış. Kenarda tepiniyor:

“—Çantam içeride kaldı, vapura binemedim!”

Yahu bak, Allah seni ayırdı. Senin kaderin yaşamakmış. Geminin içine oturmuşken Allah seni dışarıya çıkardı, sen burada tepiniyorsun. Girip de boğulacak mısınız? Allah seni ayırıyor.

Kimisi de en son anda geliyor. Tam geminin bağları çözülürken;

“—Aman dur memur bey!” filan diye en son anda gemiye atlıyor. “Oh, iyi ki kaçırmadım.” diye seviniyor, filan.

Ne gemiyi kaçırmaması, eceline gidiyorsun işte! Allah senin canını orada almayı murad etmiş... İşte bu da hayatın, ölümün esrarı.

Adam Konya’ya alışverişe gidiyor veya Mevlânâ Hazretleri’ni ziyarete gidiyor, vefat ediyor. Veyahut Hicaz’a gidiyor, Umre’ye gidiyor; innâ

li'llâhi ve innâ ileyhi râciûn... Bakıyorsun, vefat haberi geliyor. Nasib, Allah öyle murad etmiş oluyor.

Şimdi bir insanın rızkı, eceli, nerede öleceği, bu Allah'ın hep bildiği, yazdığı kader, mukadderat, alının yazısı... Hindistan'da ölmeyi murad etmiş-se Hindistan'dan bir davet çıkar, oraya gider.

Şimdi ben coğrafya kitaplarında görüyordum Avustralya'yı; ne param yeter, ne aklımın köşesinden geçer Avustralya'ya gitmek. Oradaki arkadaşlarımız bizi çağırdılar:

“—Aman Hocam, konferans var, üniversitede eğitim var, seminer var...”

“—Gelemem, edemem!” derken, kalkıyor gidiyor insan.

Yâni eceli oradaysa;

“—Esad Hoca Avustralya'ya gitti, işte vefatı oradaymış.” diyecekler, öyle olacak.

Ama hayat, nasib varsa buraya geliyor insan, tekrar burada yaşamış olabiliyor.

Allah cümlemizi sevdiği bir kul olarak, sevdiği bir işi yaparken, hayır üzerindeyken, canımızı alsın... Allah saklasın; kumarhanede kumar oynarken fenalaşmış, ölmüş veya umumhanede ölmüş... Allah saklasın; sarhoş meyhanede içerken çatlamış... Bunlar da bir ölüm işte.

Bir de güzel yolda, Kâbe yolunda, cami içinde, abdestliyken, oruçluyken, Kur'ân okurken ölmek nasib olsun... Bizim bir arkadaşımızın babası Kâbe'de hatim okurken, hatim sürerken ölmüş. Altı saatte bir hatim indirebiliyormuş,

hızlı okuyabiliyormuş. Bir fenalaşmış; okurken, hatmi tamamlarken vefat etmiş.

f. Sıkışıkken Namaz Kılmamak

Bundan sonraki hadîs-i şerîf.

Bu da Ahmed ibn-i Hanbel'den, Ebû Dâvûd'dan, Beyhâkî'den ve diğer kaynaklardan, Abdullah ibni'l-Erkam RA'dan rivayet edilmiş bir hadîs-i şerîf.

Peygamber SAS Efendimiz buyurmuşlar ki:⁴

إِذَا أَرَادَ أَحَدُكُمْ أَنْ يَذْهَبَ إِلَى الْخَلَاءِ وَأُقِيمَتِ
الصَّلَاةُ فَلْيَذْهَبْ إِلَى الْخَلَاءِ

(حم. د. ن. ه. حب. ك. عن عبد الله بن أرقم)

RE. 28/13 (*Izâ erâde ehadüküm en yezhebe ile'l-halâi, ve ükîmeti's-salâtü, felyezheb ile'l-halâi.*)

(*Izâ erâde ehadüküm en yezhebe ile'l-halâi*)
“Sizden biriniz helâya gitmek isterse...”

Arapça'da *Halâ*, hı harfiyle yazılıyor.

Helâ ne demek? Yani yüz numara, şimdi tuvalet diyoruz. Aslında ne demek? Boşluk demek.

Mele' de kalabalık yer demek.

Meselâ burası *mele'*, şu anda insanlarla dolu

⁴ Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.III, s.483, no:16001; Hâkim, *Müstedrek*, c.I, s.273, no:597; İbn-i Asâkir, *Târih-i Dimaşk*, c.IV, s.337; Abdullah ibn-i Erkam RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.VII, s.522, no:20066; *Câmiü'l-Ehâdîs*, c.II, s.238, no:1216.

olduğundan caminin içi, mele'... Eğer hiç kimse olmayan تنها bir yer olsa, oraya da *halâ* derler, تنها yer demek, kimsenin olmadığı yer demek. Sözü güzel söylemişler:

“–Tenha yere gitti.”

Doğrudan doğruya asıl adıyla söylemiyorlar, kibarca söylüyorlar:

“–Halâya, تنها yere gitti.”

Daha başka bir güzel söylem de yerleşmiş, meselâ: “–Abdest bozmaya gitti.”

Demek ki mübarekler devamlı abdestli geziyor. Mâlûm, yüznumaraya gittiği zaman abdesti bozulacak.

“–Ahmet Efendi nereye gitti, göremiyorum; az önce buradaydı.”

“–Abdest bozmaya gitti.”

Abdesti var; affedersiniz “Çiş etmeye gitti.” filan demiyor, kibar bir tarzda söylüyor.

Sizden biriniz helâya, tenhaya gitmek isterse... Maksat büyük veya küçük abdest bozmak demek. Bu, aslında abdest bozmak. (*Ve ukîmeti's-salâh*) “Namazın da kameti getirildi.” Ne olacak şimdi?

Müezzin, “*Allahu ekber... Allahu ekber...*” demeye başladı, sen de yüznumaraya gitmek istiyordun; sıkışıklık vardı ki, ihtiyacını görmek için oraya gitmek istiyordun. Ne yapacaksın şimdi?

Peygamber Efendimiz bu hadîs-i şerîfindeki tavsiyesi şöyle:

“–Yüz numaraya git, işini gör!”

“–Vakit çıkma tehlikesi yoksa...” diye burada bir de izah vermiş. “Mendubdur, bu sünnet-i seniyyeye daha uygundur.” demiş.

Muhterem kardeşlerim!

İnsan namazı nasıl kılacak? Huzur içinde kılacak. Aşağısı sıkışmış, karnı şişmiş, gaz var ve saire...

“–Ya şu namaz da bitse de, hoca selâm verse de, pabucumu kapsam da yüznumaraya gitsem...”

Olmaz! Rahat olacak, huzurlu olacak. Akli başka bir yerde olmayacak.

Camiye girdiniz, imam “*Allahu ekber*” dedi, rükûya vardı. Eyvah rekât kaçıyor; patır kütür, patır kütür, güp güp, güp güp yarış yapar gibi koşarak safa koşmak olmaz!

Peygamber Efendimiz, “Böyle yapma!” diyor.

“Vakar ve sekine ile yürü, sakın sakın yürü; yetiştiğin kadarını imamla kılarırsın, yetişemediğini ödersin arkasından, imam selâm verdikten sonra tamamlarsın.”

Peygamber Efendimiz, “Rekâtı kaçırmayacağım.” diye gayrı ciddi bir telaşı uygun görmüyor.

Vakit var, durum müsait, ezan okunmuş, kamet getiriliyor, adamda tuvalet ihtiyacı var. Ne yapacak?

Mendup olan; tuvalete gidecek, sıkıntıyı giderecek. Çünkü sıkıntıyla, abdest sıkışıklığıyla namaz kılmak mekruh, doğru değil.

Tabi işin doğrusu nedir?

Daha namaz vakti girmeden önce bu sıkışıklığı gidermek. Güzelce abdest almak. Hele hele ezandan önce camiye gelen insanların mükâfatı çok fazla oluyor.

Ezan okunduğunda geldiği zaman mükâfatı onun altında oluyor; en sonunda geldiği zaman artık sadece cemaat sevabı almış olur.

Bir büyük zât demiş ki:

“—Benim mescidime sakalar gelmesin!”
Hoppala!

“—Hamallar da gelmesin!”

Hadi, meslek ayrımı yapıyor! Hep zenginler mi gelsin? “—Avcılar da gelmesin!”

“—Allah Allah, ne demek bu?” demişler.

“—Hocam, bazı meslek erbabını sevmiyorsun, onlar gelmesin diye, cemaatte ayrım mı yapıyorsun?” demişler.

“—Hayır!” demiş. “‘Saka’ dediğim küçük abdeste sıkışmış, yanında su taşıyan kimsedir.”

Eskiden çeşmelerden suyu doldurup da getiriyorlardı; evlerde musluk yoktu, terkos yoktu. Su geliyor ya, su taşıyor ya; “Sakalar gelmesin.” diyor.

Ne o öyle? Namaz mı kılıyor? Ama akli tuvalette...

Sonra hamallar gelmesin, yâni “Büyük abdesti olanlar gelmesin!” demek istiyor.

Sonra avcılar gelmesin! Allahu ekber diyor, namaza duruyor, gözü fıldır fıldır dönüyor;

o tarafta, bu tarafta, Őu tarafta... KuŐ mu arıyorsun, vuracak mısın? Elinde ifte mi var, niŐan mı alacaksın? Ne oluyor, avcı mısın sen? Av mı arıyorsun? “–Böyle yapmayın.” demek istemiŐ.

Namaz Allah'ın huzurunda durmaktır. Ciddi bir ibadettir. “Bu gibi hafiflikler olmasın.” diye söylemiŐ. Bir kitapta okumuŐtum veyahut duymuŐtum.

g. Yola ıkarken VedalaŐın!

14. Hadıs-i Őerif.

Taberânî ve Ebû Ya'lâ Ebû Hüreyre RA'dan rivayet etmiş. Peygamber SAS Efendimiz Şöyle buyuruyor:⁵

إِذَا أَرَادَ أَحَدُكُمْ سَفَرًا فَلْيُسَلِّمْ عَلَيَّ إِخْوَانِهِ فَإِنَّهُمْ
يَزِيدُونَهُ بِدُعَائِهِمْ إِلَى دُعَائِهِ خَيْرًا
(طس.ع. عن أبي هريرة)

RE. 28/14 (*İzâ erâde ehadüküm seferen, felyüsellim alâ ihvânihî, feinna'llâhe yezîdühû bi-da'vetihin hayrâ.*)

(*İzâ erâde ehadüküm seferen*) “Sizden biriniz yolculuk isterse sefere çıkmak isterse, (*felyüsellim alâ ihvânihî*) kardeşlerine selâm

⁵ Taberânî, *Mu'cemü'l-Evsat*, c.III, s.175, no:2842; Ebû Ya'lâ, *Müsned*, c.XII, s.42, no:6686; Heysemî, *Mecmaü'z-Zevâid*, c.III, s.482, no:5284; Ebû Hüreyre RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.VI, s.702, no:17476; *Câmiü'l-Ehadıs*, c.II, s.241, no:1225.

versin.”

“—*Es-selâmü aleyküm!* Allah’a ısmarladık, ben yolculuğa çıkıyorum.” filan diye bir vedalaşma, bir hal hatır sorma yapsın.

(*Feinna’llàhe yezîdühû bi-da’vetihim hayrâ*)
“Çünkü onların duasına, Allah onun hayrını artırır. O yolculukta karşılaşacağı hayırları arttırır. Hayrını arttırır.”

Kardeşlerinin duasını almış oluyor. Da’vet burada dua mânasına... O selâm verdiği, konuştuğu kardeşlerine seferini söylediği için;

“—Allah hayırlı yolculuk versin! Sıhhat afiyet üzere olasın... Allah elem keder göstermesin... Allah işlerini rast getirsin!” diye karşısındaki de bir şeyler söyleyecek.

“Onların duası hürmetine Allah onun hayrını arttırır. Onun için selâm versin.” diye bildiriyor.

Tabii yolculuğa çıkmanın âdâbı vardır, incelikleri vardır. Her şeyin âdâbı vardır.

الطُّرُوقُ كُلُّهَا آدَابٌ

(*Et-turûku küllühâ âdâbün*) [Tarikatların hepsi edeplerden ibarettir.]

“—Tarikatlerin hepsinin en önemli vasfı nedir?”

Âdâba riayet etmek.

“—Derviş nedir?”

Âdâba riayet eden zarif insandır, edepli insandır, müeddeb insandır.

Selâmın âdâbı vardır, arkadaşlığın âdâbı vardır,

yolculuğun âdâbı vardır; yemek yemenin, oturmanın, konuşmanın, nikâhlanmanın, zifafın, evlenmenin, çocuk yetiştirmenin âdâbı vardır.

Allah razı olsun, eski müftülerden –Çarşamba Müftüsü– bir

mübarek zât *Mecmaü'l-Âdâb* demiş, bu İslâmî edepleri bir kitapta toplamış; ben o kitabı çok severim. Yemek yemek nasıl olacak? Eve girmek nasıl olacak? İşe başlamak nasıl olacak? Dükkânı açmak nasıl olacak?

Dükkânımız her sabah Besmele'yle açılır. “*Bi'smi'llâhi'rrahmâni'r-rahîm*” diyecek, sağ ayağıyla girecek, dua edecek... İşte her şeyin bir âdâbı var. Sefere çıkan insan da tabii, mümkünse birkaç arkadaşı bulacak, öyle yola çıkacak. İki üç arkadaşla çıkacak. Bir kişiyle gidenin başına birçok tehlike gelebilir, iki kişi ile gitmek de kâfi değil; en aşağı üç kişiyle gidecek. Tabii sefer dediğimiz en aşağı üç günlük mesafe. Namazı iki rekât kılmasına sebep olacak mesafe. Yolda arkadaşla olacak. Peygamber Efendimiz yolculuğa çıkarken arkadaş bulunmasını tavsiye ediyor:⁶

الرَّفِيقُ ثُمَّ الطَّرِيقُ

⁶ Lafız farkıyla, (*Er-refîk, kable't-tarîk*) “Yoldan önce arkadaş” şeklinde:

Taberânî, *Mu'cemü'l-Kebîr*, c.IV, s.268, no:4379; İbn-i Hacer, *Lisânü'l-Mîzân*, c.I, s.25, no:27; Saîd ibn-i Râfi' ibn-i Hadîc babından, o da dedesinden.

Mecmaü'z-Zevâid, c.VIII, s.300, no:13534; *Kenzü'l-Ummâl*, c.XV, s.618, no:41495 ve c.XVI, s.152, no:44103; *Keşfü'l-Hafâ*, c.I, s.203, no:531 ve c.II, s.34, no:1051; *Câmiü'l-Ehâdîs*, c.XII, s.60, no:11435.

(*Er-refîk, sümme't-tarîk*) “Önce yol arkadaşını tesbit edecek, ondan sonra yola çıkacak.”

Ev konusunda da şöyle buyurmuşlar:⁷

الْجَارُ قَبْلَ الدَّارِ

(طب. عن سعيد بن رافع بن خديج عن أبيه عن جده)

(*El-câr, kable'd-dâr*) “Önce komşuyu bulacak, evi ondan sonra alacak.” Ev almadan evvel komşuyu düşünecek.

“—Ben burada bahçeli, güzel, havuzlu, iki katlı, yeşillik, manzarası güzel, parası kelepircik bir ev alıyorum.”

Komşuların nasıl? Etraf nasıl? Hain mi, zalim mi? Müslim mi kâfir mi? İyi mi, kötü mü? Ayyaş mı, sarhoş mu? Namuslu mu, namussuz mu?

“—Önce komşu” demişler; bu hadîs-i şeriflerde de var, büyüklerimizin tavsiyesi.

“—Evden önce komşu, yoldan evvel yol arkadaşı...” demişler; iyi bir arkadaş seçecek.

Dua ederek evden yola çıkacak:

(*Bismi'llâhi ve bi'llâhi tevekkeltü ale'llâh*)
“Allah'ın adıyla yola çıkıyorum. Allah'a dayandım, Allah'a tevekkül ettim.” diyecek.

Gitmeden evvel yolda da arkadaşlarına:

⁷ Taberânî, *Mu'cemü'l-Kebîr*, c.IV, s.268, no:4379; İbn-i Hacer, *Lisânü'l-Mîzân*, c.I, s.25, no:27; Saîd ibn-i Râfi', İbn-i Hudeyc babasından, o da dedesinden. *Mecmaü'z-Zevâid*, c.VIII, s.300, no:13534; *Kenzü'l-Ummâl*, c.XV, s.618, no:41495 ve c.XVI, s.152, no:44103; *Keşfü'l-Hafâ*, c.I, s.203, no:531 ve c.II, s.34, no:1051; *Câmiü'l-Ehâdîs*, c.XII, s.60, no:11435.

“—*Selâmün aleyküm!* Allah’a ısmarladık, ben bir sefere çıkıyorum.” diyecek. Onlar da ona dua edecekler; öyle çıkacak. Yolculuğun âdâbı bu.

Tabi hac yolculuğu ise bir de:

“—Ben hacca gidiyorum, hakkınızı helal edin!” diye helalleşmesi uygun olur.

Hatta bazı insanlar hac yolculuğunun helal para ile olması dolayısıyla, kendi kazançlarında şüphe varsa diye, bir arkadaşlarına giderlermiş, “Bana borç ver.” derlermiş, borç parayla işlerini görürlermiş. Çünkü borç para helaldir. Borçlanıyor; kendi parasıyla borcunu ödüyor ama borç parasıyla hacca gidiyor. “O temiz para olsun.” diye inceliklerine dikkat ederlermiş.

h. Kardeşine Tarla Veren Tamamını Versin!

Sondan bir önceki hadîs-i şerîf:

İbn-i Abbas RA’dan, Taberânî rivayet etmiş: Peygamber SAS Efendimiz buyurmuşlar ki:⁸

إِذَا أَرَادَ أَحَدُكُمْ أَنْ يُعْطِيَ أَخَاهُ أَرْضًا فَلْيَمْنَحْهَا
إِيَّاهُ وَلَا يُعْطِيهِ بِالثُّلُثِ وَالرُّبْعِ

(طب. عن ابن عباس)

RE. 28/15 (*İzâ erâde ehadüküm en yu’tiye*)

⁸ Taberânî, *Mu’cemü’l-Kebîr*, c.XI, s.143, no:11302; Abdullah ibn-i Abbas RA’dan.

Kenzü’l-Ummâl, c.XV, s.532, no:42059; *Câmiü’l-Ehâdîs*, c.II, s.240, no:1220.

ehâhü ardan felyemnehhâ iyyâhü, ve lâ yu'tîhi bi's-sülûsi ve'r-rubu'.)

(Izâ erâde ehadüküm en yu'tiye ehâhu ardan)
“Sizden biriniz kardeşine bir toprak vermek isterse, *(felyemnehhâ iyyâhü)* onun tamamını, hepsini versin!” Kardeşi dediği müslüman kardeşi.

(Ve lâ yu'tîhi bi's-sülûsi ve'r-rubui) “Üçte bir olarak, dörtte bir olarak vermesin; tamamını versin!” diyor.

Tabi bu ziraat için. Arazisi var, arkadaşına vermek istiyor, çeşitli şeyler konuşuyor; “Üçte birini vereceğim, şu kadarını veririm.” diyor vesaire.

Peygamber SAS, “Ver işte tamamen, tam kullansın!” diye tavsiye etmiş oluyor. Ziraat için meyvelerini toplamak konusunda, işlemek konusunda, arazi verildiği zaman ve saire.

Bu hususta başka bir hadis de rivayet edilmiş:

“—Sizden birinizin bir arazisi varsa bir toprağı varsa kendisi onu ziraatle değerlendirsin veyahut da bir arkadaşına versin. Eğer arkadaşını kabul etmek istemezse, o zaman elinde tutsun ama arkadaşına verecekse, ‘Dörtte birini verdim, üçte birini verdim!’ filan demesin, bir cömertlik gösterebilirsin, araziyi tam versin de o da rahat rahat kullansın.” denmiş oluyor.

i. İyi Bir Savaş Atının Vasıfları

Sonuncu hadîs-i şerîf, sayfanın son hadîs-i şerifi; böylece 28.sayfa tamam olmuş oluyor.

Taberânî ve Beyhâkî Ukbe ibn-i Âmir RA'dan rivayet etmişler. Muhtelif kaynakları var.

Peygamber SAS Efendimiz buyurmuşlar ki:⁹

إِذَا أَرَدْتَ أَنْ تَغْزُوَ فَاشْتَرِ فَرَسًا أَدْهَمَ أَغْرًا مُحَجَّلًا
مُطْلَقَ الْيَدِ الْيُمْنَى فَإِنَّكَ تَسْلَمُ وَتَغْنَمُ

(طب. ك. ق. عن عقبة بن عامر)

RE. 28/16 (*İzâ eradte en tağzûv, fe'sterî feresen edheme eğarra, muhaccelen mutlaka'l-yedi'l-yümnâ, feinneke tağnem ve teslem.*)

(*İzâ eradte en tağzû*) “Gazâ etmek istediğin zaman...” Muhatabına diyor; belki râvisi olan Ukbe RA'a diyor.

Gazâ etmek ne demek? Cihada gitmek. Çünkü İslâm alemi genişti. Askerlik mecburiyeti; belli yaşta insanlar yapacak, ötekiler yapmayacak gibi bir şart yoktu. Allah rızası için, cihad etmenin sevabını kazanmak isteyen, silahını alır, atına biner, devesine biner, cihada giderdi.

Gelip Peygamber Efendimiz'den izin isteyenler vardı:

“—Yâ Rasûlallah! Müsaade buyur, ben cihada gideyim!” Peygamber Efendimiz bazılarına sorardı:

⁹ Hâkim, *Müstedrek*, c.II, s.102, no:2459; Taberânî, *Mu'cemü'l-Kebîr*, c.XVII, s.293, no:809; Beyhakî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.VI, s.330, no:12675; Heysemî, *Mecmaü'z-Zevâid*, c.V, s.477, no:9346; Ukbe ibn-i Âmir RA'dan. *Kenzü'l-Ummâl*, c.IV, s.344, no:10813; *Câmiü'l-Ehâdîs*, c.II, s.285, no:1296.

“—Senin ailevî durumun nasıl? Annen, baban var mı?”

“—Bir ihtiyar annem var.”

“—Ona bakacak kimse var mı?”

“—Yok.”

“—O zaman sen ona bak, cihada gitme! Öncelikle annene bak!” diye nasihat ettiği oluyordu.

Sevap kazanmak için, cihad etmek için, gaza etmek için insan karar verirse gidebilir.

Şimdi nasıl?

“—Ben savaşmak istiyorum.” desen, askerlik dairesine gitsen, adam sana bakar, “Baba sen işine git.” der, almaz seni. Veyahut gidemezsin de zaten; belli bir nizam, usul filan konulmuş. Eskiden öyle değildi.

Bak Ebû Eyyûb el-Ensârî Efendimiz RA yaşlıyken gazâ ayetini, cihad ayetini okuyunca, “Getirin benim silahımı!” demiş, yola çıkmış.

Öyle mübarekler var ki, ömrünün bir senesini gazâ ile geçiriyor. Bir senesini, ihtiyaçlarını karşılamak için ticaret yaparak geçiriyor. Kervan alıyor Semerkant’tan, Buhara’dan getiriyor, Bağdat’ta satıyor. Üç ay gitmesi, üç ay gelmesi; bir senesi ticaretle geçiyor, para kazanıyor. Ticaretin de sevabı olduğundan yapıyor ama mutasavvıf, kıymetli insan. Hem kimseye muhtaç olmamak için yapıyor bir, hem de “Doğru sözlü, dürüst çalışan tüccar, şehidlerle, peygamberlerle beraber haşrolacak.” diye müjdeden dolayı yapıyor.

Bir sene cihad ediyor, bir sene ticaret yapıyor. Dürüst, sağlam ticaret... Bir sene de hacca gelirmiş. Kimisi böyle yapıyor.

Peygamberimiz SAS Efendimiz Hazretleri, burada muhatabına diyor ki:

“—Sen gaza etmek istediğin zaman, (*feşterî feresen*) bir at satın al; (*edheme*) rengi yağız olsun!”

“—Yağız, (*egarra*) parlak bir at al! (*Muhaccelen mutlaka'l-yedi'lyümnâ*) Sağ ön ayağı müstesna, ayakları ve alını beyaz olsun!”

Atın vasıflarını sayıyor:

“—Atın yağız at olacak, parlak olacak, ayakları beyazlı beyazlı

olacak. Böyle bir at uğurlu ve güzel bir attır. (*Feinneke tağnem ve teslem*) Böyle bir atla sefere çıkarsan, o zaman ganimetlere nail olursun ve başına bir elem, keder gelmeden savaş eder, gazi olarak dönersin!”

“—Öteki ayaklarında beyaz olmasına rağmen sağ ayak öyle olmamalı. Yani sağ ayağında olmamak şartıyla, öteki ayaklarında beyazlık var.”

Muhaccelen, ayakları beyaz demekmiş. “Beyazı ayağının üçte birine kadar çıkan veya ayağının yarısına kadar” mânâsına geliyormuş.

Edhem de yağız demek, *egarra* da parıltılı, güzel, parlak mânâsına geliyor. Meselâ, Cuma gününe nuraniyetinden dolayı *Yevmü'l-Egar* derler; gurreli, parıltılı... Gecesine de *el-Leyletü'lGarrâ* derler; nurlu, pırıl pırıl gece

mânâsına...

Efendimiz muhatabına böyle bir at almasını tavsiye etmiş:

“—Evsafı şöyle olsun, sağ ayağı hariç, öteki ayakları beyaz olsun, rengi yağız olsun, şu tipten bir at al. O sana uğur getirir, uğurlu olur. Ganimet elde edersin ve salimen dönersin, selâmette olursun. Dininde veya bedeninde veyahut da maddiyat ve mâneviyatında bir eksilme olmaz, selâmette olursun.”

Râvilerine baktım, râvileri sağlam; hadîs-i şerîf sıhhatli.

Tabi şimdi bu devirde işler atla matla değil; devir değiştikçe şartlar da değişiyor. Allah-u Teâlâ Hazretleri Kur’ân-ı Kerîm’de bize buyuruyor ki:

وَأَعِدُّوا لَهُمْ مَا اسْتَطَعْتُمْ مِنْ قُوَّةٍ

(الانفال: ٦٠)

(*Ve eiddû lehüm mesteta’tüm min kuvveh*)
[Düşmanlara karşı gücünüz yettiği kadar kafirleri korkutacak kuvvet, alet ve edevat hazırlayın!]
(Enfal, 8/60)

Şimdi herkes ata güler. At senin benim gibi ot ister, yemek ister, acıkır, su ister filan. Şimdi atla cihad devri geçti. Helikopter var, füzeler var, çeşit çeşit silahlar var. Bunları hazırlamak, boynumuzun borcu.

Öyle hazırlayacağız ki düşman korkacak. “Aman neme lazım, Türkiye’ye saldırmayalım, yan

bakmayalım!” diyecek. Düşmanı

korkutacak kadar silahla tıklım tıklım dopdolu olmak, dinimizin, âyet-i kerîmenin, Kur’ân-ı Kerîm’in emri; müslüman böyledir.

Ben onun için yazılarımda, mecmuada arkadaşlarıma söylüyorum. Geçtiğimiz senelerde de söyledim; mesela Körfez harbi, Irak harbi olacağı belliydi. Düşmanlar hazırlığı yapıyorlar, perşembenin gelişi çarşambadan belli oluyor. Haberini alıyorsun.

“—Harp olmayacak, harp olmayacak!”

Harp olmayacak olsa, Amerika oraya o kadar askeri indirir mi? Planı yapılmış; minareyi çalmak için kılıfını hazırlamakla meşgul. Bahane bulacak, saldıracak. Oraya boyuna askeri indiriyor; besbelli harp olacak.

Ben yazdım o zaman; “Arkadaşlar, silah alın!” dedim. Meselâ, devlet çifteye niye müsaade ediyor?

Çiftenin güzelini alın, başka silah alın, evinizde bulunsun, sevaptır. Gücünüzün yettiğince hazırlanın. Düşman; “Aman o eve girmeyelim.” desin, hırsız korksun. “O adamın çiftesi vardır, avcılık kulübünden ruhsatlı silahı vardır, ruhsatlı tabancası vardır.” desin.

Neden?

Müslümanın düşmanı korkutacak gibi olması lazım. Silahlanın, silahınız olsun; harp olabilir, darp olabilir. Her taraf İstanbul gibi değil. İşte nitekim Adana’ya bile bomba atma tehlikesi oldu. Antep, Güney Doğu Anadolu çeşitli

sıkıntılara girdi. Evinizde pirinç bulunsun, çuvalla un olsun. Biz de aldık; yani nasihatimizi kendimiz de tuttuk, biz de kendi evimize koyduk.

Neden? “Tedbir olsun” diye.

Müslüman hazırlıklı olacak. Şimdi bakın Türkiye’de yine kardeşi kardeşe kırdırma hazırlığı var, kokusu var, emaresi var. Kâfir istiyor ki kardeş kardeşi vursun.

Ben hayatımda hiç ayırım yapmadım; Kürtmüş, Türkmüş, Çerkezmiş, Kafkasmış, seviyorum da üstelik... Arkadaş olduğum kimseler var, halis muhlis kürt kardeşlerim var. O beni sever, ben onu severim. Bizim aramızda bir şey yok.

Müslüman müslümanı öyle bir kardeş ediniyor ki dindarsa, Allah’tan korkan insansa, mertse, herkes herkesi seviyor.

Biz asırlarca birbirimizin kan tahlilini yapmamışız ki senin gözlerin çekik mi? Elmacık kemiklerin çıkık mı? Sen hangi ırktansın? Nereden geldin? Biz hiç ayırmadık. Mü’minse bağrımıza bastık, kardeşimiz dedik.

Şimdi mü’mini mü’mine kırdırmak istiyorlar. Ya biz Kürtlere:

“—Sen vali olamazsın, emniyette polis olamazsın, askerde subay olamazsın, bakan olamazsın, milletvekili olamazsın, İstanbul’a gelemezsin, ticaret yapamazsın!” dedik mi?

Hiç ayırım yaptık mı?

İster Boşnak olsun, ister Kürt olsun, ister Türk olsun; “Müslümanlar kardeştir” dedik,

bağrımıza bastık. Şimdi bizi birbirimize kırdırmak istiyorlar. Âşikâr olan bu, oyun bu!

Kim istiyor? Âşikâr, besbelli; Almanya istiyor, Avrupa istiyor, İsrail istiyor; daha başkaları istiyor. Çok net olarak belli. Talebe olayları bilmem ne...

Ben bizim arkadaşlara alenen söylüyorum; birisinden korktuğum, çekindiğim veya yağ çekmek için değil; böyle olaylara bulaşmayın! Neden? Sizin birbirinize yumruk vurmanız, kavga etmeniz şeytanı güldürür, düşmanı güldürür; bundan siz kâr etmezsiniz.

Bak gazeteler, dergiler ne güzel yazıyor. Yıllar yılı Lübnan'da harp oldu, şimdi durdu. Kâr eden bir taraf var mı? Yok.

Şimdi Türkiye mümkün olsa da İran'la birleşse, Irak'la birleşse, Kuveyt'le birleşse, Suudi Arabistan'la birleşse, Suriye ile birleşse, kocaman bir devlet olsa... Bak nasıl seviniyoruz; Kazakistan'dan, Özbekistan'dan insanlar geldi, "Siz bizim ağabeyimizsiniz, biz kardeşiz, bize yardım edin!" deyince koltuğumuz kabarıyor. Azerbaycan'ı ve diğer kardeş ülkeleri seviyoruz.

Biz birlik beraberlik isterken, bu ayrılığı kim istiyor?

"—Türkiye kuvvetlenmesin!" diyenler istiyor. Yani aslında Kürt'e yardım etmek isteyen istemiyor, Türkiye'yi zayıflatmak isteyen istiyor. İstiyor ki Yugoslavya'daki gibi bir de burada gürültü çıksın. İstiyor ki Kafkasya'daki gibi burada da gürültü çıksın. Müslümanlar rahat yüzü görmesin; kendileri rahat etsin.

Bu olayları kendisi çıkarıyor, kendisi kışkırtıyor, oradaki adamları kendisi besliyor, kendisi göz yumuyor.

“—Git şurayı bombala, ben seni hoş görürüm!”

Sen onların istemediği bir yeri bombala da bak! Anında şıp diye nasıl yakalarlar, her köşe başında adamı var, iki bin kişiye bir polis

düşüyor veya daha az, çok iyi teşkilatlı. İsterse dazlaklara fırsat verir mi? Hiç fırsat vermez.

Biz orada bulunduk; onlar arkadaşlarımız. Biliyor, hainliğinden destekliyor. Onun için müslüman müslümanı sevecek. Kürt değilseniz, her biriniz bir Kürt kardeş edinin; Kürtseniz, bir Türk kardeş edinin, bir araya gelin. Allah rızası için birbirinizi sevin, böyle şeylere uymayın.

Biz bir yerde mülk almaya karşı çıkıyor muyuz? Bir iş yapmaya karşı çıkıyor muyuz? İrk ayrımı yapıyor muyuz? Haince bir şey yapıyor muyuz? Yapmıyoruz.

Yapılmasın! Ve “Kâfir istiyor.” diye muhabbeti bozmayalım. “Kâfir istiyor.” diye huzurlu memleketimizi savaş alanına çevirmeyelim.

Ne oldu yani? Bakırköy’de ölenler suçlu insanlar mıydı?

Ortada bir suçlu varsa... Masum gelinler öldü, kaynanalar öldü, zavallı çocuklar öldü.

Onun için gözünüzü açın! “Şu anda savaş yok.” diyoruz ama tabi yine de düşmana karşı her türlü hazırlığı yapmak var. Hazırlığın en iyisi de Allah’ın sevgili kulu olmak. En güzeli, İslâm’a sımsıkı sarılmak. “Biz Müslümanız!”

diye bu adamlar bizi istemiyor. Kâfir de olsak yine istemezler, yine bizi sömürmek isterler; çünkü onların sömürdüğü kâfir ülkeler de var. Hıristiyan filan ama yine sömürüyorlar. Ne yaparsan yap, o seni sömürmek isteyecek. Onun için kuvvetli olacaksın, muhabbetli olacaksın; yanına sokulamayacak.

Güney Amerika'yı sömürüyor. Brezilya'yı, Bolivya'yı, Peru'yu, Orta Amerika'yı ve saireyi sömürüyor. Adam Hıristiyan; Afrika'nın birçok yerlerini sömürüyor.

Onun için muhabbetimizi bozmayacağız. Gazânın çok çeşitleri var, cihadın çok çeşitleri var ama hepsinden evvel Allah'ın sevdiği kul olacağız ve muhabbetli hareket edeceğiz.

Fâtiha-i şerîfe mea'l-besmele!

Prof. Dr. Mahmud Es'ad COŞAN
29. 12. 1991 - İskenderpaşa Camii

[Bütün HADİS DERSLERİNE PDF olarak ulaşmak için tıklayınız.](#)

